

РЕЦЕНЗИЯ

За научната продукция на доц. д-р

ПЕТКО ДИМИТРОВ ПЕТКОВ

Данни за кандидата

На конкурса за професор по шифър 2.1. Филология /Български език – Старобългарски език/, обявен от Софийския университет в ДВ бр. 103 от 10 декември 2021 г. се е явил един кандидат – доцент д-р Петко Димитров Петков.

Доц. Петков е отдавна познато име във филологическите среди у нас и в чужбина. Свързал е научната си съдба със Софийския университет още от 1986 г., когато става аспирант /докторант/ на проф. Ангелина Минчева с тема за езиковите особености на патериците и техните преводи.

Преподавателската му дейност е дългогодишна и се развива в няколко реномирани учебни заведения като Софийският университет, Югозападният университет и Университета в Саарбрюкен. Известен е с многобройни научни публикации – проучвания на различни сбирки от писменото ни наследство, издания на отделни ценни древни паметници, подробни изследвания на важни текстове от оригиналното и преводното старобългарско наследство. Той е известен и с богатата си езикова култура и познанията си по много езици, които му помагат при изследванията на древната писмена култура.

П. Петков е участвал и в доста знакови проекти, свързани с историята на българския език като напр. този за изследването на българския език и литература в Банат; в проектите на Международния Неофитов център; в Encyclopedia Slavica Sanctorum; Виртуална библиотека и литертурен архив

„Българска ръкописна книга“ и др. Той е изнасял и не малко доклади на научни сесии, симпозиуми и конференции.

Всичко, което прочетох в биографичните му данни ми беше добре познато. Изненада ме само изучаването на барокови танци и участието му в танцови спектакли. И това беше изключително приятна изненада!

Публикационна дейност на кандидата

Общия брой на представените от П.Петков публикации са 62, от които сериозно внимание е обърнато на 48, върху които е акцентирал и кандидатът. Това са на първо място две книги под печат – „Загорисмо или българска история на отец Едуардо Валпа“ / хабилитационен труд/ и една христоматия, озаглавена „Из Старите ръкописи: южнославянски текстове от XIV и XV век“; следвани от 13 монографии, 4 студии и 33 статии – количество напълно достатъчно да покрие всички и всякакви критерии. Не мога да не отбележа тук, че повечето трудове на кандидата са в съавторство, но също така не мога и да не изтъкна, че проблематиката на подобни проучвания обикновено изисква усилията на колектив от различни специалисти.

Авторът е обърнал внимание специално върху публикациите свързани с настоящия конкурс, а именно 7 монографии, 4 студии и 16 статии, които безспорно съставляват ядрото на по-зрелите му проучвания и резултатите от тях и върху които се съсредоточава и настоящата рецензия. Добавени са и данни за 14 доклада от научни сесии и конференции.

Основни приноси в изследванията и публикациите на кандидата

Позволила съм си да групирам условно основните приноси на кандидата в няколко основни направления:

- На първо място по важност поставям проучванията му, свързани с ръкописното наследство на светогорския български манастир „Св. Георги –

Зограф“. Особено принос на нашите учени в последно време е разкриването, описването и издаването на пергаметните откъслечи от библиотеката на Зографската света обител, които ни разкриват съществуването на важни древни книги, които не са достигнали до нас.

Включените в тези публикации материали стават за първи път достояние на славистиката. Много високо оценявам и подготовения „Каталог на славянските ръкописи от Зографската света обител“, който съдържа 119 описания на паметници със сигнатури от № 287 до № 405, част от които никога не са били представяни в описи или каталози. Повечето паметници са късни – от края на XVIII и от XIX век, а това е изключително ценно, тъй като досега вниманието на учените е било съсредоточавано върху по-ранните ръкописи, докато тези от деветнадесетото столетие са били незаслужено пренебрегвани. А сред тях се откриват множество изключително интересни текстове и ,разбира се, данни за историята на езика.

Към тези публикации ще включа и един извънредно интересен текст, анализиращ бележката на книжовника Драган от прочутия Драганов миней от XIII век, който се съхранява в библиотеката на Зограф. Оказва се, за моя голяма изненада, че в ръкописа всъщност не е запазена оригиналната бележка от ръката на Драган, а късен неин „препис“/?/ от XX век. Това си е истинско криминално разследване, което при това много сериозно и убедително доказва тезата си. А това от своя страна води до различни хипотези, които тепърва ще бъдат разнищвани.

- На второ място /но не и по важност/ в приносите бих поставила изданията на паметници, чието проучване, предшестващо текста на оригинала, е на високо професионално ниво. Ще посоча тук изданието на Драгоотиновия миней /изключителен старобългарски паметник, уникален в езиково и кодикологично отношение/, който разкрива някои типични черти за

западнобългарските писмени средища от края на XII век. Към изданията, естествено, ще причисля и публикуването на първата павликянска българска история от 1849 г. Изследването е много подробно, детайлно и достига до някои много интересни изводи, още повече, че наред с павликянския текст е изследван и публикуван и Царственика на Христати Павлович. Разгледано е представянето на българската история в Царописмо в контекста на желанието на автора й – о. Едоардо Валпа, а то е - „да приобщи енорияшите си към духовните търсения на българите от онази епоха“. Включен е подробен анализ на правописа, на фонетичните особености на текста, фонетиката, лексиката и нещо много ценно – на книжовното езиково градиво.

Към изданията на паметници специално бих искала да прибавя и изданието на сборника на Владислав Граматик от последната четвърт на XV век, посветен на св. Димитър Солунски /от библиотеката на Рилския манастир/. Вярно е, че изследването към него е много кратко, но самото издаване на този изключителен сборник в южнославянската книжнина, е само по себе си голям принос.

- Специално място сред приносите на кандидата трябва да се отдели на изследванията и публикациите, посветени на патрона на Софийския университет - св. Климент Охридски. За първи път в нашата наука и в славистиката се появи един том, събрал всички химнографски произведения, посветени на св. Климент, при това с много широк хронологически обхват – от X до XX век.
- П. Петков има определени постижения и при проучванията на отделни оригинални и преводни текстове, свързани с развитието на книжовния език. Ще цитирам само някои от тях като „Глави с акростих от Григорий Синаит“; „Сложните думи в Египетския патерик“ и особено „Суфиксалномотивирани съществителни с абстрактно значение в текста на

Египетския патерик“. Някои важни изводи са направени за първи път в изследването на Похвалата за св. 40 мъченици от Василий Велики /според ръкопис № 3 от библиотеката на Зографския манастир/, тъй като са изтъкнати основите на старобългарския превод, характерен за този твърде популярен автор и е направена детайлна съпоставка с два други, известни и проучвани по-рано преписа.

- Приноси в проучванията на автора, свързани с историята и формирането на новобългарския език и с късната ръкописна традиция от края на XIX и от XX век. Като важни в това отношение ще посоча публикациите, свързани със сборника на Търпе Вучидолов; данните за два новооткрити патерични сборници, дело на йеромонах Ирinarх от края на XIX и началото на XX век и публикацията „Неизвестен модел за образуване на отрицателен императив в българския език“.

Заключение

Както е ясно, в рецензията биха могли да бъдат представени още много съществени моменти от научната продукция на автора, но мисля, че посоченото е достатъчна илюстрация на възможностите и достиженията му като научен изследовател. Също така известни са и постиженията му като дългогодишен преподавател по старобългарски език в два реномирани университета. Като имам предвид всичко казано по-горе, си позволявам напълно убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на Петко Димитров Петков званието „професор“.

Рецензент:

/Проф. дфн Боряна Христова/